

KONFERENCIJA O DUALNOM OBRAZOVANJU “ JAVNO - PRIVATNO PARTNERSTVO ZA KVALITETNO STRUČNO OBRAZOVANJE”

KONFERENCIJA O DUALNOM OBRAZOVANJU “JAVNO - PRIVATNO PARTNERSTVO ZA KVALITETNO STRUČNO OBRAZOVANJE”

KONFERENCIJA O DUALNOM OBRAZOVANJU “JAVNO - PRIVATNO PARTNERSTVO ZA KVALITETNO STRUČNO OBRAZOVANJE”

Podgorica 2022.

PROGRAM KONFERENCIJE

Javno - privatno partnerstvo za kvalitetno stručno obrazovanje 13. decembar 2022. godine

I Uvodna obraćanja

- Mr Miomir Vojinović, ministar prosvjete
- Karl Michael Müller, PhD, Ambasador Austrije u Crnoj Gori
- Dr Nina Drakić, predsjednica Privredne komore Crne Gore
- Jakob Calice, PhD, direktor, OeAD, Austrijska agencija za obrazovanje i internacionalizaciju

II Pregled stanja

Uloga stručnog obrazovanja za konkurentnost i zapošljivost / Odgovor na promjene u potrebama tržišta rada za vještina

- Slobodan Savović, vd. generalnog direktora Direktorata za opšte srednje obrazovanje, srednje stručno obrazovanje i cjeloživotno učenje, Ministarstvo prosvjete

Diskusija

Moderator: Marko Vukasinović, Ministarstvo prosvjete

III Panel diskusija

Efikasno javno - privatno partnerstvo za kvalitetno stručno obrazovanje u Crnoj Gori - privatni sektor kao pouzdan partner stručnom obrazovanju

Panelisti:

- Milijana Vukotić Jelušić, Ministarstvo prosvjete Crne Gore
- Ksenija Đukanović, Privredna komora Crne Gore
- Melina Schneider, Privredna komora Austrije
- Mirjana Kovačević, Privredna komora Srbije
- Filip Lazović, Unija poslodavaca Crne Gore
- Kai Dieckmann, Regent Porto Montenegro

Diskusija

Moderator: Monika Mott, OeAD

IV Panel diskusija

Efektivno javno-privatno partnerstvo u obezbjeđenju kvalitetnog učenja uz rad - korak naprijed

Panelisti:

- Zora Bogičević, Ministarstvo prosvjete
- Duško Rajković, Centar za stručno obrazovanje
- Sonja Dabetić, Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“, Podgorica
- Kurt Schmid, IBW Austrija - Istraživanje i razvoj u srednjem stručnom obrazovanju
- Tarik Zaimović, ICT Cortex
- Nikola Rovčanin, Elektroprivreda Crne Gore

Diskusija

Moderator: Boris Ćurković, obrazovni savjetnik

Zaključci Konferencije

- Duško Rajković, Centar za stručno obrazovanje

U Podgorici je 13. decembra 2022. godine, u organizaciji Austrijske agencije za obrazovanje i internacionalizaciju (OeAD), Ministarstva prosvjete, Centra za stručno obrazovanje i Privredne komore Crne Gore, održana

KONFERENCIJA O DUALNOM OBRAZOVANJU POD NAZIVOM

“JAVNO – PRIVATNO PARTNERSTVO ZA KVALITETNO STRUČNO OBRAZOVANJE”

Konferenciju je otvorio ministar prosvjete, **Mr Miomir Vojinović**, koji je istakao da je opredjeljenje i cilj Ministarstva prosvjete i nadležnih institucija, razvijanje kvalitetnog sistema stručnog obrazovanja, koji će svakom pojedincu ponuditi različite mogućnosti za obrazovanje i cjeloživotno učenje, dodajući da je potreba za učenjem tokom čitavog života realnost u vremenu kada su promjene i zahtjevi tržišta rada brzi i često nepredvidivi.

“Svjesni smo izazova ali i spremni da Crnu Goru gradimo kao društvo konkurentne, razvijene ekonomije, društvo koje uči i koje čine inovatori spremni da se suoče, koji imaju visok nivo mogućnosti za zaposlenje, imaju znanje, vještine i sposobnosti za lični i profesionalni razvoj, kao i za socijalnu inkluziju”, poručio je

minister Vojinović i dodao da se posebna pažnja poklanja stručnom obrazovanju, u kojem je oko 70% srednjoškolske populacije.

Izmjenama Zakona o stručnom obrazovanju unaprijeđene su odredbe koje su se u prethodnom periodu pokazale kao ograničavajuće u sprovođenju dualnog obrazovanja, a imajući u vidu značaj saradnje sa poslodavcima u realizaciji praktičnog obrazovanja ali i potrebe obezbjeđenja kvaliteta u njegovoj realizaciji. To se, pored ostalog, odnosi na rasterećenje obaveza za poslodavca. Učenik u dualnom obrazovanju ne ostvaruje prava iz radnog odnosa. Budžetom se obezbjeđuju sredstva za naknade učenicima prvog i drugog razreda u dualnom obrazovanju. Naknade u trećem razredu su obaveza poslodavca.

“U realizaciji dualnog obrazovanja Ministarstvo ima podršku Privredne komore Crne Gore. U ovom trenutku u dualno obrazovanje uključeno je više od 200 poslodavaca. Pored značajnih koraka, socijalno partnerstvo u planiranju, organizaciji i realizaciji praktičnog obrazovanja i učenja kroz rad treba dalje unapređivati kako bismo, kroz saradnju svih partnera u Crnoj Gori i korišćenje primjera dobre prakse i naučenih lekcija, svi zajedno, stvorili kvalitetno i efikasno stručno obrazovanje”, zaključio je ministar Vojinović.

Uvodna obraćanja na konferenciji su imali i dr Karl Michael Muler, ambasador Austrije u Crnoj Gori, Dr Nina Drakić, predsjednica Privredne komore Crne Gore i Jakob Calice, PhD, direktor OeAD -a.

“Crna Gora mora biti u stanju da računa na svoj narod, za svoju budućnost, za svoju omladinu koja mora biti što bolje obrazovana. Boravak u inostranstvu je neophodan kako bi upoznali svijet i stekli iskustvo na drugom mjestu. Bilo bi dobro za ovu divnu zemlju kada bi se mladi kasnije vratili kući ukoliko vjeruju u svoju zemlju i njen dalji napredak. Za kvalitetno stručno obrazovanje, neophodna je saradnja privrede i obrazovanja. Austrijski model dualnog obrazovanja se pokazao kao izuzetno uspješan”, zaključio je ovim riječima svoje obraćanje ambasador Austrije u Crnoj Gori, **dr Karl Michael Muler**.

Predsjednica Privredne komore, **dr Nina Drakić** je ukazala na važnost partnerstva Privredne komore Crne Gore sa javnim sektorom, Ministarstvom prosvjete i Centrom za stručno obrazovanje pri čemu se afirmiše zajednički rad sve tri institucije na kreiranju kadrova za potrebe privrede. Privredna

komora Crne Gore je krovna organizacija privrede i kao takva ima aktivnu ulogu u procesu transformacije cjelokupnog društva. Svjesni značaja obrazovanja ulažu dodatnu energiju u cilju razvoja sistema obrazovanja koji će biti usklađen sa potrebama privrede i biti okrenut budućnosti. Jasan stav Privredne komore je da je u savremenom društvu nacionalno bogatstvo prvenstveno u ljudskom kapitalu i da ljudski potencijal osigurava napredak zemlje, znanje i intelektualni kapital su uslovi za strateški razvoj svih savremenih

kompanija. U ekonomskim istraživanjima koje sprovodi evropska asocijacija komora, jedan od najvećih izazova smatra se nedostatak kvalifikovanih kadrova, za sve one koji se bave biznisom, te iz tih razloga evropske komore promovišu ključnu ulogu stručnog obrazovanja koja olakšava prelazak iz svijeta obrazovanja u svijet rada. PKCG svoj doprinos reformi obrazovanja daje kroz učešće u radu brojnih tijela koji su formirani na osnovu nove zakonske regulative, i kroz te aktivnosti se prenosi glas privrede i ono što je potrebno privredi u kreiranju kadrova.

„Povećanje udjela praktičnog rada u obrazovnim programima, kao i standarda i kriterijuma za dobijanje diplome je jasan pravac kojeg se treba držati. Takođe je potrebno osavremeniti proces učenja i na što bolji način iskoristiti mogućnosti koje pružaju nove digitalne tehnologije. Time obrazovanje postaje bolje, praktičnije i jeftinije, a kod učenika se podstiče kreativnost, inovativnost i podiže nivo informatičke pismenosti. Na taj način ćemo stručnom obrazovanju vratiti ugled i promocijom kvalifikacija uticati na društvenu atraktivnost stručnih obrazovnih programa“, kazala je gospođa Drakić.

Dr Jakob Calice istakao je da je stvaranje potencijala u svim oblastima, a posebno u turizmu, značajno za Crnu Goru. “Jako je važno dati obrazovanje mladim ljudima. Sedamdeset odsto mladih ljudi u vašoj zemlji je izrazilo interesovanje da idu u stručne škole, a jedan mali dio njih će nastaviti

školovanje. Pitanje je kako se ovo stručno obrazovanje može dobro organizovati. Tu je jako važna saradnja privatnog sektora i sistema obrazovanja“, poručio je Calice.

PREGLED STANJA

ULOGA STRUČNOG OBRAZOVANJA ZA KONKURENTNOST I ZAPOŠLJIVOST / ODGOVOR NA PROMJENE U POTREBAMA TRŽIŠTA RADA ZA VJEŠTINAMA

O ulozi stručnog obrazovanja za konkurentnost i zapošljivost i odgovoru na promjene u potrebama tržišta rada za vještinama, govorio je **Slobodan Savović**, v. d. generalnog direktora Direktorata za opšte srednje obrazovanje, stručno obrazovanje i cjeloživotno učenje u Ministarstvu prosvjete. Gospodin

Savović je kazao da u 2030. godini Crna Gora treba da bude država razvijene, konkurentne ekonomije, sa visokom zapošljivošću, sa kvalitetnim, inkluzivnim, fleksibilnim stručnim obrazovanjem za mlade i odrasle.

To treba da ostvarimo kroz sistemski pristup obrazovanju, baziran na rezultatima evaluacije, efikasne strategije, socijalno partnerstvo i saradnju svih partnera. On je rekao da se u ovom trenutku suočavamo sa izazovima kao što su: demografske promjene, pandemija, digitalizacija, klimatske promjene, smanjenje broja učenika koji završavaju osnovnu školu, nedovoljno interesovanje za takozvana „proizvodna zanimanja“, te nestajanje određenih profila.

Osvrnuo se na predstojeće aktivnosti u skladu sa Nacionalnim implementacionim planom (NIP): Razvoj nedostajućih kvalifikacija za IVET i CVET, stvaranje uslova za priznavanje neformalnog i informalnog učenja, podrška obrazovanju odraslih i cjeloživotnom

učenju, učiniti sve VET programe zelenim, jačanje razvoja ključnih kompetencija kod učenika u stručnom obrazovanju; uspostavljanje sistema praćenja svršenih srednjoškolaca, zasnovanog na administrativnim podacima, i praćenje rezultata IVET i CVET, jačanje karijernog vođenja i savjetovanja, unapređenje mehanizama predviđanja potreba za vještinama; obezbjeđenje potrebne opreme i drugih tehničkih uslova u stručnim školama - digitalno okruženje za učenje, obuka nastavnika stručnog obrazovanja o tome kako da koriste IKT u svojoj nastavi, kreiranje digitalnih sadržaja za nastavu i učenje; unapređenje procedura za realizaciju školskog i dualnog oblika stručnog obrazovanja; unapređenje kompetencija nastavnika, organizatora i trenera u kompanijama; unapređenje kvaliteta praktične nastave koja se realizuje u školi - približiti radne uslove i način rada onima koji odgovaraju radnim mjestima u kompanijama; jačanje saradnje između poslodavaca i škola na dualnom obrazovanju; aktivno uključivanje poslodavaca i udruženja poslodavaca u razvoj kvalifikacija i unapređenju praktičnog obrazovanja i učenja kroz rad u svim oblicima.

I PANEL DISKUSIJA

EFIKASNO JAVNO-PRIVATNO PARTNERSTVO ZA KVALITETNO STRUČNO OBRAZOVANJE U CRNOJ GORI – PRIVATNI SEKTOR KAO POUZDAN PARTNER STRUČNOM OBRAZOVANJU

U prvoj panel diskusiji na temu “Efikasno javno – privatno partnerstvo za kvalitetno stručno obrazovanje u Crnoj Gori – privatni sektor kao pouzdan partner stručnom obrazovanju”, govorili su: Milijana Vukotić Jelušić, Ministarstvo prosvjete, Ksenija Đukanović, Privredna komora Crne Gore, Filip Lazović, Unija poslodavaca Crne Gore, Melinda Schneider, Privredna komora Austrije, Mirjana Kovačević, Privredna komora Srbije i Kai Dieckmann, Regent Porto Montenegro, dok je moderatorka bila Monika Mott, predstavnica Austrijske agencije za obrazovanje i internacionalizaciju (OeAD).

Tokom te panel diskusije, iznijeta su iskustva o dualnom obrazovanju u Crnoj Gori, Srbiji i Austriji iz ugla predstavnika privrednih komora tih zemalja, Unije poslodavaca i privrednika.

Istaknuto je da iskustva i praksa Austrije, Njemačke ali i drugih zemalja Evrope pokazuju da zemlje koje imaju nisku stopu nezaposlenosti mladih, imaju dobro uređenu saradnju javnog i privatnog sektora u stručnom obrazovanju i razvijeno dualno obrazovanje.

Poslodavcima u tim zemljama su potrebni zaposleni koji mogu kompetentno izvršavati zadatke i obaveze u kompaniji, sada i u budućnosti, pa oni osposobljavaju buduće zaposlene prema svojim potrebama. Poslodavci koji su aktivno uključeni u dualno obrazovanje smatraju da na taj način stvaraju

dugoročan dobitak, na način što od učenika koje obučavaju mogu da odaberu najbolje kao svoje buduće zaposlene, a ti učenici će biti lojalni kompaniji koja ih je obučila i zaposlila.

U evropskim zemljama poslodavci imaju društvenu/socijalnu odgovornost jer učenicima kroz dualno obrazovanje pružaju mogućnost da se integrišu na tržište rada.

Naglašeno je i da poslodavce u Crnoj Gori, naročito one iz mikro i malih preduzeća treba motivisati i podržati kroz finansijske i nefinansijske podsticaje, a udruženja poslodavaca mogu pomoći u pronalaženju načina za podršku poslodavcu kroz mogućnost za zajedničko finansiranje. Tu podršku bi trebalo osmisлити na nacionalnom nivou kako bi bila održiva.

II PANEL DISKUSIJA

EFEKTIVNO JAVNO – PRIVATNO PARTNERSTVO U OBEZBJEĐENJU KVALITETNOG UČENJA KROZ RAD – KORAK NAPIRIJED

U drugoj panel diskusiji na temu “Efikasno javno–privatno partnerstvo u obezbjeđenju kvalitetnog učenja uz rad – korak naprijed”, govorili su: Duško Rajković, Centar za stručno obrazovanje, Sonja Dabetić, JU Srednja stručna škola “Ivan Uskoković” Podgorica, Kurt Schmid, IBW Austrija – istraživanje i razvoj u srednjem stručnom obrazovanju, Tarik Zaimović, ICT Cortex, Nikola Rovčanin, Elektroprivreda Crne Gore i Zora Bogičević, Ministarstvo prosvjete dok je moderator bio Boris Ćurković, obrazovni savjetnik iz BiH. Tokom ove diskusije naglašeno je da obrazovne programe treba razvijati u skladu sa potrebama tržišta rada ali i potrebama učenika.

Tokom panela je istaknuto da su učenicima potrebna znanja iz struke, ali i meke vještine, na koje treba posebno obratiti pažnju (komunikacija, timski rad, rješavanje konflikata i sl.), kao i da treba raditi sa nastavnicima i pomoći im da realizuju savremene obrazovne programe kako bi osposobili učenike i pripremili ih adekvatno za tržište rada u saradnji sa privredom. Istaknuta je potreba za kvalifikacijama iz oblasti obnovljivih izvora energije kao i podrška školama u realizaciji praktične nastave u narednom periodu.

Učenici treba da budu informisani o sadržaju programa, mogućnostima zapošljavanja, mogućnostima napredovanja, horizontalnoj i vertikalnoj prohodnosti. Posebno treba imati u vidu značaj profesionalnog informisanja i savjetovanja u osnovnoj školi i to u ranom uzrastu.

Okruženje za učenje treba da bude podsticajno, mogućnosti koje nude digitalne tehnologije u pojedinim zanimanjima treba da budu poznate učenicima. Naglašeno je da je saradnja svih partnera ključ uspjeha stručnog obrazovanja.

Neophodno je da postoje uređene, standardizovane procedure i u školi i kod poslodavaca.

Potrebni su kvalitetni obrazovni programi urađeni u saradnji između kompanija i škola, a nastavni kadar u školi i kompaniji treba da je kvalifikovan. Materijalni uslovi i dostupni resursi i u školi i u kompaniji treba da se koriste na odgovarajući način.

Predstavnici privrede, u organizaciji Centra za stručno obrazovanje već više godina učestvuju u izradi standarda zanimanja u kojima definišu ključne poslove i aktivnosti koje se kasnije realizuju kroz obrazovne programe i programe obrazovanja odraslih. Popularnost i atraktivnost učenja kroz rad može se poboljšati kroz učešće u događajima koje organizuju škole u saradnji sa privredom, kroz takmičenja, mobilnost učenika i nastavnika.

Udruženja poslodavaca mogu biti partneri u verifikovanju mjesta za učenje kod poslodavaca, oni mogu voditi baze podataka kod kojih učenici obavljaju praktičnu nastavu, mogu oglašavati slobodna mjesta za učenje uz rad i prije početka upisa učenika u srednju školu, mogu da

promovišu primjere dobre prakse i da organizuju stručne rasprave sa temom sagledavanja otvorenih pitanja, mogu da preuzmu ulogu obuke instruktora u preduzećima u skladu sa akreditovanim programom, kao i da učestvuju u kreiranju upisne politike. Bilo bi značajno naći način za formiranje zajedničkog fonda za podsticanje poslodavaca koji obrazuju učenike, kao i podjela odgovornosti u upravljanju.

Konferencija je okupila veliki broj značajnih partnera iz zemlje i inostranstva i ukazala na značaj javno-privatnog partnerstva za kvalitetnije stručno obrazovanje

Ovoj, veoma značajnoj konferenciji za stručno obrazovanje i privredu Crne Gore, prisustvovali su:

- predstavnici Austrijske agencije za obrazovanje i internacionalizaciju (OEAD), Ambasade Austrije u Crnoj Gori, Privredne komore Srbije, Privredne komore Austrije, Agencije IBW Austrija - istraživanje i razvoj u stručnom obrazovanju, Regionalnog Challenge Fond-a;
- predstavnici kompanija: Elektroprivreda Crne Gore, Rudnik uglja, ICT Cortex, Regent Porto Montenegro, Crnogorski elektroprenosni sistem - CGES, Crnogoraput, Montecargo, Fiat Iveco, Sincommerce, Termosistem, Ramel, Kuća mode i ljepote "Zoran", Mljekara "Srna", Domaća trgovina, Hemera, Hasanaga company nobel, Kalaba company, Knauf i Tangenta;

- predstavnici Skupštine Crne Gore, Unije poslodavaca Crne Gore, Zanatske komore Crne Gore, Saveza sindikata Crne Gore, Unije slobodnih sindikata Crne Gore, Zavoda za udžbenike i nastavna sredstva Podgorica, Ispitnog centra Crne Gore i Elektrotehničkog fakulteta UCG;
- predstavnici stručnih i mješovitih škola iz Berana, Bijelog Polja, Budve, Herceg Novog, Nikšića, Pljevalja, Podgorice, Tivta, Tuzi i Ulcinja, kao i predstavnici: Centra za stručno obrazovanje, Privredne komore Crne Gore i Ministarstva prosvjete.

Konferenciji su prisustvovali i učenici srednjih stručnih škola koji su imali priliku da iznesu svoja iskustva u realizaciji praktične nastave u školskom i dualnom obliku, kao i u procesu mobilnosti koji je podrazumijevao učenje kroz rad u kompanijama u više evropskih zemalja. Učenici su tokom diskusije postavljali pitanja učesnicima panela i izrazili interesovanje za podršku privrede u njihovom sticanju stručnih kompetencija, uključivanje u tržište rada i dalje školovanje.

